

[Kirkeministeren.]

til at give kirken virkelig frie forhold. Jeg skal som sagt ikke ved denne lejlighed gå dybere ind herpå, men vil under finanslovdebatten beskæftige mig en smule med disse ting.

Til slut vil jeg blot igen takke ordførerne og udtale ønsket om, at vi snart må få det foreliggende lovforslag gennemført.

Hermed sluttede forhandlingen

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Ove Hansen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1956 til 31. marts 1957.

(Lovforslaget findes i tillæg D. sp. 1, foregående forhandling i tidenden sp. 1498, 1579, 1700, 1836 og 1878).

Forhandlingen genoptoges.

Finansministeren (Kampmann): De ærede medlemmer hr. Ole Bjørn Kraft og hr. Bøgholm var i deres indlæg inde på udenrigspolitiske betragtninger. Stats- og udenrigsministeren er, som det vil vides, i dag afrejst til et NATO-møde i Paris, og minister Ernst Christiansen vil først i aften vende hjem fra et møde i Europarådets ministerkomité. Jeg skal derfor på regeringens vegne i al korthed fremsætte enkelte bemærkninger i anledning af de to ærede medlemmers indlæg.

Der er ingen grund for mig til ved denne lejlighed at komme nærmere ind på hele den storpolitiske situation. Regeringens syn herpå fremgår af, hvad stats- og udenrigsministeren ved flere lejligheder i den sidste tid har udtalt offentligt, og jeg kan nøjes med at henvise til disse udtalelser. I vurderingen af verdenssituationen efter

den sidste Genøvekonference kan der vel næppe siges at være nogen divergens mellem regeringen og det parti, de ærede medlemmer hr. Ole Bjørn Kraft og hr. Bøgholm repræsenterer, og der er derfor så meget mindre anledning for mig til nu at optage tingets tid med gentagelse af, hvad stats- og udenrigsministeren har udtalt i denne henseende.

Jeg skal heller ikke komme nærmere ind på det ærede medlem hr. Bøgholms bemærkninger om det nordiske samarbejde udover at sige, at vi fra regeringens side ikke deler hans bekymringer for, at dette arbejde vil sygne hen.

Jeg skal derimod sige nogle ord om Danmarks forhold til det europæiske kul- og stålfællesskab — et spørgsmål, som det ærede medlem hr. Bøgholm også kom ind på, idet han anførte grunde, der efter hans formening talte for afsluttelse af en associeringsaftale med fællesskabet. Hertil skal jeg bemærke, at spørgsmålet om en eventuel dansk tilslutning under en eller anden form til kul- og stålfællesskabet var genstand for overvejelse, da fællesskabet i den forrige regerings tid blev dannet. Der var dengang enighed om, at tiden endnu ikke var inde til et sådant skridt. Danmark har foreløbig oprettet en repræsentation hos den øverste myndighed og følger derigennem udviklingen indenfor fællesskabet, og konkrete problemer af fælles interesse har været gjort til genstand for bilaterale drøftelser, bl. a. under økonomi- og arbejdsministerens besøg i Luxembourg i juni i år. En associeringsaftale, der blot indeholdt bestemmelser om gensidig konsultation om spørgsmål af fælles interesse, efter mønstret fra den engelske aftale med fællesskabet, ville — såvidt vi kan skønne — ikke betyde nogen større forandring i den bestående tilstand.

Det er mit indtryk, at forholdene — bl. a. problemerne i forbindelse med det stedfindende arbejde med henblik på oprettelse af et fælles nordisk marked — i dag ikke er så afklarede, at en positiv stillingtagen er mulig; men regeringen har fortsat sin opmærksomhed henvendt på hele spørgsmålet om et nærmere samarbejde med fællesskabet.

Det ærede medlem hr. Bøgholm bad endvidere om en udtalelse vedrørende Danmarks stilling efter Messinakonferencen.

Det, der skete på denne konference i juni

[Finansministeren.]

i år, var som bekendt, at udenrigsministrene fra de seks lande, der er medlemmer af kul- og stålfællesskabet, enedes om det fælles mål at søge at videreføre den europæiske integration og i dette øjemed nedsatte en komité i Bruxelles under ledelse af den belgiske udenrigsminister, Spaak.

England blev indbudt til at deltage i arbejdet og modtog invitationen, bl. a. under henvisning til, at den britiske regering var interesseret i at sikre, at der ikke fandt dobbeltarbejde sted, og at der blev taget tilbørligt hensyn til allerede eksisterende organisationers funktioner, som f. eks. til OEEC, samt til de berørte ikke-deltagende landes synspunkter. Det var udfra disse synspunkter, at England accepterede at gå ind i arbejdet i Bruxelleskomiteen.

Den danske regering har med stor interesse fulgt det arbejde, der i de forløbne måneder er blevet udført i Bruxelles. Vi er gennem vor repræsentation i Luxembourg og som medlem af OEEC i store træk blevet holdt underrettet om arbejdets gang. Stillingen kan kort siges at være den, at der nu er udarbejdet en del ekspertrapporter, der indeholder en række alternative forslag, som det derefter vil blive de politiske instansers opgave at tage stilling til.

Da der således i øjeblikket kun foreligger meget brede principbeslutninger, hvorom man endnu ikke ved, hvorvidt og — i bekræftende fald — i hvilken form de vil blive gennemført i praksis, er det ikke muligt på indeværende tidspunkt på mere konkret måde at tage stilling til de problemer, Messinakonferencen hidtil har rejst.

Jeg skal så svare på nogle af de spørgsmål, der under finanslovdebatten er blevet fremdraget vedrørende finansministeriets område. Det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen kom bl. a. ind på spørgsmålet om en omlægning af vort skattesystem. Det ærede medlem mener, at vi ved at forlade indkomstbeskatningen for alle indkomster under en snes tusind kroner og gå over til en mere omfattende forbrugsbeskatning ville kunne undgå det ret udbredte skattesnyderi. Det ærede medlem ønskede nedsat en skattekommision til overvejelse af hele forbrugsbeskatningen. Jeg mener ikke, det skulle være nødvendigt at nedsætte en stor kommission for at undersøge de tekniske

spørgsmål i denne forbindelse; heri skal ikke ligge, at jeg ikke mener, det ville være rimeligt at undersøge disse tekniske spørgsmål, men jeg tror, det vil være muligt at drøfte de problemer, det ærede medlem har rejst, i det udvalg, som er nedsat vedrørende hele skattereformen. I skattereformløslagene er der jo medtaget en række bestemmelser om skærpet ligning, og det vil være rimeligt med udgangspunkt i en drøftelse af disse bestemmelser også at komme ind på det forslag, det ærede medlem har stillet.

Det ærede medlem hr. Rager spurgte, om staten ikke på en eller anden måde kan hjælpe Københavns kommune til bedre lånemuligheder. Hvorvidt der er grund til specielt at hjælpe Københavns kommune, kan man jo altid drøfte, men jeg vil dog her gøre opmærksom på, at staten ved at fastholde den finanspolitik, som vi nu er slået ind på, yder bidrag til, at det efterhånden skulle blive noget lettere for kommunerne at få deres lånebehov dækket. Det er jo rigtigt, som det ærede medlem var inde på, at det ville blive endnu lettere for kommunerne at få dækket deres lånebehov, såfremt de ligesom staten søgte at mindske dette ved i højere grad at gå over til selvfinansiering.

Det ærede medlem hr. Weikop har udtrykt ønske om, at avancebestemmelserne i loven om forbrugsbegrænsende foranstaltninger måtte blive ophævet, idet han anfører, at disse bestemmelser blev indsat i loven for at hindre, at de erhvervsdrivende kunne lægge afgifterne på de varer, som de havde på lager, og derved opnå en ekstra fortjeneste. Lovens avancebestemmelser tog imidlertid ikke alene sigte på lagervarer, men havde til formål at hindre, at der ved salg af de pågældende varer foruden den hidtidige normale avance tillige blev beregnet avance af afgiften. Man ønskede med andre ord at undgå, at enkelte erhvervsgrupper som følge af afgiften fik øgede indtægter, samtidig med at den øvrige befolkning måtte begrænse forbruget. Lovens avancebestemmelser tilsigter alene at undgå, at der beregnes fortjeneste af afgiften, medens man ikke iøvrigt tilsigter en avancekontrol på områder, hvor den fri konkurrence gør sig gældende. Det blev derfor ved loven udtrykkelig fastsat, at der bør gives

[Finansministeren.]

tilladelse til avanceforhøjelse, såfremt denne ikke er begrundet i de pålagte afgifter. I overensstemmelse hermed har prismyndighederne givet dispensation fra avancestoppet i alle tilfælde, hvor der under henvisning til stigende omkostninger har været fremsat ønske herom.

Det ærede medlem hr. Foged var inde på det spørgsmål, som i den senere tid gentagne gange er blevet diskuteret her i tinget, nemlig statens udlån af Marshallpenge til landbruget. Der har været fremsat en række klager over, at Marshalllån ikke kan gå med over, når ejendomme overdrages, og at det er vanskeligt at få staten til ved omprioritering af landejendomme at rykke for andre lån. Jeg har i et samråd med udvalget vedrørende statshusmandsloven givet udtryk for — og vil gerne gentage det her — at vi kan ikke administrere anderledes, således som loven er formuleret, men at den højtærede landbrugsminister ved begyndelsen af det nye år agter at fremsætte ændringsforslag til den pågældende lov; jeg vil samarbejde med den højtærede landbrugsminister i så henseende, idet det jo er finansministeriet, der administrerer disse lån, medens loven iøvrigt sorterer under landbrugsministeren.

Det ærede medlem hr. Aksel Møller har forleden søgt at belyse nærmere, hvorledes den konservative tanke om at bremse pris- og lønopgangen gennem skattelettelser skulle praktiseres. Lad mig straks sige, at der ikke er nogen uenighed om den del af målsætningen, der vedrører omkostningsniveauet. Spørgsmålet er imidlertid, om der er nogen rimelig udsigt til, at omkostningsniveauet kan stabiliseres gennem skattelettelser på en sådan måde, at der ikke samtidig følger enten en almindelig forbrugsudvidelse eller andre økonomiske virkninger, som ikke kan have nogen rimelighed.

Jeg skal her prøve på at gå nærmere ind på enkelthederne i de tanker, det ærede medlem hr. Aksel Møller har fremført; jeg må bede undskyldt, at dette måske vil

forekomme nogle noget langtrukket; men der er nu hvirvlet så mange tal og påstande og forskellige argumenter ind i redegørelsen for den konservative plan, at det vist er nødvendigt at tage den op til en mere systematisk gennemgang.

Et af det ærede medlems argumenter var en henvisning til forliget i foråret 1950, hvor der gennemførtes en afvikling af en betydelig del af tilskudsordningerne. Fremgangsmåden var dengang, at man på den ene side reducerede statens udgifter til tilskud — det drejede sig om tilskud til kød, flæsk, smør og tekstilvarer — på den anden side indførte børnetilskud og samtidig gennemførte forskellige andre skattelettelser. Det resultat, man dengang nåede, var en samtidig reduktion af statens indtægter og udgifter på en sådan måde, at det sammenlagt fik virkninger på pristallet. Man tilsigtede altså ikke dengang en reduktion af pristallet og dermed af lønniveauet, men noget helt andet. Jeg har derfor lidt svært ved at se, at der er megen trøst at hente ved en henvisning til 1950-forliget. Det ærede medlem hr. Aksel Møller mener imidlertid alligevel, man kunne gå den vej at foretage en begrænset forhøjelse af børnetilskuddene og samtidig en forhøjelse af lønmodtagerfradraget; der blev yderligere nævnt en nedsættelse af skatteprocenten for statsskatten, og den fælleskommunale skat kom også med. Dette ville indebære skattelettelser for meget betydelige befolkningsgrupper, og det ville utvivlsomt virke i den ønskede retning på pristallet. Jeg skal give nogle skøn — jeg forstår, det er det, det ærede medlem ønsker — over det indtægtstab for staten, der her ville komme på tale.

Jeg går ud fra, at man f. eks. sigter mod at reducere pristallet med 6 points, svarende til 1 dyrtidstillæg. Det vil sige ca. 200 kr. i pristalsbudgettet. Det ærede medlem har jo nu iøvrigt klart tilkendegivet, at han ikke stiller imod en fuldstændig afbalancering af stigningen i leveomkostningerne; han anerkender, at det vil blive uoverkommeligt for statskassen. Det er værd at notere, at mål-

[Finansministeren.]

sætningen nu er mere beskeden. Måske hænger det sammen med, at det ærede medlem i dag er ved at blive mere klar over, hvad det er, hans plan fører os ud i. Men lad os prøve på at se på en plan, der f. eks. sigter på at spare 1 dyrtidstillæg.

Pristalsfamilien består af 3,3 personer — det er et statistisk begreb, den samlede befolkning er på næsten $4\frac{1}{2}$ million — og ved en helt summarisk gennemsnitsberegning når man således til, at såfremt pristalsfamilien skulle lettes for en udgift på et par hundrede kroner, måtte den samlede befolkning lettes for en udgift på 265 mill. kr. Statens provenutab ved en skattnedsættelse svarende til 1 dyrtidstillæg kunne således ved en helt summarisk beregning anslås til 265 mill. kr. Dette forudsætter, at skattnedsættelsen kommer hele befolkningen til gode i samme omfang som pristalsfamilien, og dette behøver naturligvis ikke at være tilfældet. Imidlertid er mulighederne for særlig at tilgodese pristalsfamilien ikke så store, som man vist er tilbøjelig til at forestille sig, når det drejer sig om samlede beløb af den størrelse, som her er tale om. Pristalsfamilien modtager i øjeblikket — for at tage et enkelt eksempel — børnetilskud på ialt 209 kr. svarende til en mindreindtægt for staten på 165 mill. kr. En fordobling af børnetilskuddene ville således netop give en skattnedsættelse, der pristalsmæssigt kunne træde i stedet for 1 portion dyrtidstillæg, og dette kunne opnås for 165 mill. kr. i stedet for de 265 mill. kr., der svarede til den grove gennemsnitsberegning.

Forøges lønmodtagerfradraget — for at tage det eksempel frem — ville det give staten en mindreindtægt på omkring 1 mill. kr. for hver krone, lønmodtagernes skat blev formindsket. Skulle skatten nedsættes med 200 kr. svarende til 1 portion dyrtidstillæg, måtte lønmodtagerfradraget formentlig forhøjes med 800 kr., altså fra de nuværende 400 kr. til 1 200 kr., og mindreindtægten for staten ville blive omkring 200 mill. kr. — lidt dyrere end børnetilskuddet, men ikke helt så dyrt som ved gennemsnitsberegningen. Disse to grupper repræsenterer formentlig de områder, hvor pristalsvirkningen af en skattnedsættelse er størst, og det ses, at selv her vil en nedsættelse blive ret kostbar for staten, eller sagt med andre

ord, den forbrugsudvidelse, der vil finde sted som følge af skattnedsættelsen, vil blive ret betydelig.

Søges skattelettelsen praktiseret alene som nedsættelse af skatteprocenten for statsindkomsts-katten og udligningsskatten til udligningsfonden, vil pristalsvirkningen af skattnedsættelsen blive svagere, medmindre nedsættelsen blev stærkt koncentreret om de indkomstgrupper, der ligger umiddelbart i nærheden af pristalsfamilien, men det kan vel ikke være det ærede medlems tanke, at man kun skulle foretage en skattnedsættelse overfor denne indkomstgruppe; det ville næppe være rimeligt. Uanset hvorledes man vil kombinere skatte- og afgiftsnedsættelserne, vil provenutabet for staten, når der bliver tale om indgreb af denne størrelsesorden, således blive ganske betydeligt. Jeg tror, at vi rundt regnet må holde på omkring 200 mill. kr. for 1 dyrtidsportion som et normaludtryk for, hvad det vil koste.

Der skal altså meget betydelige besparelser til, såfremt statens indtægtstab ved skattelettelser skal udlignes gennem udgiftsreduktioner.

Lad mig først herom sige, at jeg forstår det ærede medlems tanke således, at det ikke er nødvendigt at foretage udgiftsreduktioner i fuldtud samme omfang som skattelettelserne, idet disse indirekte medfører lavere udgifter. Uden at ville afvise dette synspunkt helt må jeg bedrøve det ærede medlem med, at jeg tror, han nærer altfor optimistiske forventninger på dette punkt.

Når det ærede medlem således siger, at „statens udgifter forhøjes med 30—40 mill. kr. for hver dyrtidsportion, som pristallet giver adgang til og . . . med en indirekte udgift, der næppe er mindre“, så foreligger her en meget kraftig oprunding — der er tale om en vis form for ønsketænkning. De beregninger, der er foretaget i finansministeriet, viser, at de samlede merudgifter ved 1 dyrtidsportion — det nævnte jeg allerede ved fremsættelsen af finanslovforslaget — andrager ca. 25 mill. kr. For at nå til dette tal skal medtages ikke blot 1 dyrtidsportion til alle tjenestemænd og pensionister og løntillæg til al anden arbejdskraft beskæftiget under staten eller ved arbejder, der finansieres ved statstilskud, men også regulering af alders- og

[Finansministeren.]

invalidenteren og andre sociale ydelser. En del af disse reguleringer fremkommer først på statsbudgettet med betydelig forsinkelser, men der er naturligvis alligevel tale om en realitet, der må regnes med ved budgetteringen. Men når alle disse beløb er medregnet, hvad bliver der så tilbage af det ærede medlems indirekte besparelser?

Jeg tror, det er realistisk at regne med, at det, vi kan spare på udgiftssiden ved at reducere statens skatteindtægter svarende til en virkning på 1 dyrtidsportion, er 25 mill. kr. og ikke 60—80 mill. kr., som det ærede medlem forudsatte.

Hvis vi herefter vender tilbage til hovedbetragtningen, så synes forholdet altså at være det, at man ved et passende udvalg af skattelettelse til et samlet beløb på henved 200 mill. kr. kan opnå dels, at pristallet nedbringes med 6 points, dels at staten opnår en udgiftsbesparelse på 25 mill. kr. Nettoresultatet for statsbudgettet bliver således, at overskuddet på drifts- og anlægsbudgettet reduceres med ca. 175 mill. kr.

En sådan lettelse af finanspolitikken vil givetvis medføre en tendens til forbrugsudvidelse i befolkningen — jeg forstår, at det er noget, det ærede medlem i og for sig er helt enig med mig i — og det er derfor nødvendigt som det næste led i planen at gennemføre besparelser. Hvor store skal disse besparelser nu ialt være? Ja, efter mit skøn må forudsætningen være, at besparelserne bliver på ialt 175 mill. kr., når vi iøvrigt går ud fra de omtalte forudsætninger. Jeg forstår imidlertid nu på det ærede medlems udtalelser, at han er inde på, at vi kan klare sagen med mindre besparelser.

Det ærede medlem fremkom med denne udtalelse, som jeg finder det værd at citere; den findes på sp. 1895:

„når vi befinder os i en situation med stigende tendens for valutabalancen, er der i højere grad råd til at ofre en indsats overfor inflationen, end der ellers ville være“.

Det er jo ganske bemærkelsesværdigt, at det ærede medlem nu ser med så stor optimisme på valutabalancen — det ærede medlem har jo før været optimistisk i så henseende med uheldige erfaringer. Desværre kan jeg ikke fuldtud dele denne optimisme. Må jeg minde om, at jeg netop sluttede

min tale ved fremsættelsen af finanslovsforslaget med at fremhæve en række forhold, som bør gøre os forsigtige i vurderingen af fremtidsudsigterne. Det fald i baconpriserne, der lige er sket, forekommer mig at understrege berettigelsen af en sådan forsigtig holdning. Jeg må derfor for mit vedkommende finde, at det ville være uforsvarligt i dag at disponere således, at overskuddet på statsbudgettet reduceres. Det vil altså sige, at skal der gives en skattelettelse svarende til en nedsættelse af dyrtidsreguleringen med 1 portion, så skal der findes besparelser for 175 mill. kr.

Lad os vende tilbage til disse besparelser. Det ærede medlem har fremdraget to områder, hvor han mente en væsentlig besparelse var mulig, nemlig statens vejudgifter og statens tilskud til arbejdsløshedskasserne. Det ærede medlem udtalte, at vejbyggeriet i samfundshusholdningen har en størrelsesorden på 200 mill. kr. om året. Jeg ville foretrække at tale om de vejudgifter, der figurerer på statsbudgettet. Her drejer det sig nemlig om 200 mill. kr. om året. Heraf androg udgifterne til statens egne veje 15 mill. kr. i 1954—55, vejfundsarbejderne 63 mill. kr. og tilskud til kommunale vejarbejder 123 mill. kr.

I betragtning af at udgifterne til en række vejarbejder ikke vil kunne røres — jeg vil således tro, at der næppe vil være nogen, der f. eks. vil have, at vi skulle stoppe arbejdet på Halsskov-Knudshovedruten — vil det ikke være muligt at opnå væsentlige besparelser på dette område uden at røre tilskuddet til de kommunale vejarbejder, og jeg finder det rimeligt, for at vi kan diskutere sagen helt konkret, at spørge det ærede medlem, om hans udtalelser skal forstås på den måde, at det konservative folkeparti stiller forslag om, at tilskuddet til kommunale vejarbejder på ca. 120 mill. kr. skal bortfalde for det kommende finansår. Hvis dette er tanken, var det jo også interessant at få oplyst, om det konservative parti på dette område optræder alene eller som på så mange andre områder sammen med partiet venstre.

Hvis man nu fik et flertal for at borttage tilskuddet til de kommunale vejarbejder for det kommende år — og det var også rart for kommunerne at få dette at vide —

[Finansministeren.]

hvis det virkelig skulle ske, hvad ville det så betyde? Der vil givetvis komme en betydeligt større arbejdsløshed, især blandt arbejdsmændene, og dette ville igen betyde øgede udgifter, omend naturligvis ikke med tilsvarende beløb, til arbejdsløshedsunderstøttelse. Hvordan harmonerer det med tanken om en begrænsning af tilskud til arbejdsløsheds-kasserne? Det er jo således, at af tilskuddene til arbejdsløsheds-kasserne betaler de forsikrede og staten praktisk taget det samme, godt 100 mill. kr. hver, kommunerne betaler et mindre beløb, og arbejdsgiverne et langt mindre beløb, kun 11 mill. kr.

Efter denne gennemgang af den tankegang, som det ærede medlem har redegjort for, er det klart, at det, der er det væsentlige i tankegangen, ikke er skattelettelse — det er naturligvis noget, det interesserer folk at høre om — men det, vi først må have afgjort, er, hvor udgifterne kan sættes ned, og det er her jeg mener vi skal begynde. Der har under finanslovdebatten været fremsat flere forslag herom, og jeg synes, det er godt, og det skal også drøftes i den kommende tid i finansudvalget, hvorvidt der er mulighed derfor. Vi må så se, hvor langt vi når på dette område, og når vi har set det, må vi se, om det er tilstrækkeligt til at fastholde overskuddet på statsbudgettet. Først når dette overskud er fastholdt, hvad der er helt afgørende i vor valutapolitik, kan vi se, om der bliver noget tilovers til skattelettelse. Det ville kun være glædeligt, om dette var tilfældet; men mon vi ikke skulle vente og se, hvor store besparelser der kan ventes, inden vi udtaler os herom?

Indenrigsministeren (Carl Petersen): Det ærede medlem hr. Rager kom i sin tale ind på spørgsmålet om Københavns Kommunes økonomiske stilling dels i forholdet til staten, dels i forholdet til omegnskommunerne og påpegede, at København i begge disse henseender efter hans skøn er blevet forfordelt. Det ærede medlem oplyste i forbindelse hermed, at han til borgerrepræsentationens formand har indsendt et forslag om, at der af borgerrepræsentationen nedsættes et udvalg med den opgave at undersøge og forhandle om de

problemer, som var blevet nævnt, og jeg vil for mit vedkommende gerne love det ærede medlem, at de henvendelser og forslag, der måtte komme fra dette udvalg, skal blive nøje overvejet.

Det ærede medlem hr. Peter Jørgensen fremdrog spørgsmålet om udbygningen af vort sindssygevæsen, idet han beklagede, at sindssygehospitalet i Glostrup og den børnepsykiatriske afdeling i Risskov endnu ikke har kunnet påbegyndes. Også jeg ville anse det for i høj grad ønskeligt, om disse byggearbejder kunne være iværksat eller hurtigt kunne iværksættes, men det ærede medlem ved jo, hvad årsagen er. Jeg håber imidlertid, at der inden altfor længe vil blive mulighed for at indpasse dem i det kommende anlægsprogram.

Samtidig bad det ærede medlem mig undersøge et forhold vedrørende de til sindssygehospitalet ved Aarhus knyttede tjenesteboliger. Man klager over, at plejeboliger nedlægges for at skaffe boliger til læger. Forholdet er det, at indenrigsministeriet ved tekstanmærkning til finanslovsforslaget søger bemyndigelse til at nedlægge to tjenesteboliger for plejeassistenter ved Aarhus sindssygehospital. Baggrunden herfor er den udvikelse af hospitalets lægestab, som udviklingen har nødvendiggjort. Man er overenskomstmæssig forpligtet til at stille boliger til rådighed for disse læger, og det kan iøvrigt også være af stor betydning for hospitalet, at man har dem i nærheden. Plejeboliger er hverken overenskomstmæssigt eller tjenstligt motiverede, og det hænder derfor, at man ved tjenstedighed, således som det er sket i dette tilfælde, inddrager disponible boliger, som er bygget i en tid, da man lagde vægt på at samle hele personalet på hospitalet, til andre formål. Inddragelse sker kun i det omfang, hvori det er absolut nødvendigt, men det ville i sådanne tilfælde som her være økonomisk uforsvarligt, om man valgte en anden løsning end den, man har valgt.

Det ærede medlem hr. Vagn Bro rettede til undervisningsministeren det spørgsmål, om det ikke ville være rimeligt at gennemføre en pligt for de unge tandlæger til straks efter deres eksamen at forrette en turnustjeneste herhjemme. Man skulle derved kunne undgå, at de nybakte tandlæger lader sig friste af de bedre økonomiske vilkår

[Indenrigsministeren.]

f. eks. i Sverige, således at skoletandklinikker m. m. herhjemme får vanskeligheder med at skaffe den nødvendige arbejdskraft.

På dette spørgsmål, der nærmest må høre under indenrigsministeriet, vil jeg gerne svare, at der ikke i uddannelsesmæssigt hensyn kan hentes nogen begrundelse for en sådan turnustjeneste, idet der jo af enhver tandlæge kræves 2 års assistenttjeneste, før han får ret til at udøve selvstændig virksomhed som tandlæge. Hvis denne assistenttjeneste udføres i udlandet, skal sundhedsstyrelsen skønne over, om den kan anses for tilfredsstillende, og her ligger det således, at den uddannelse og erfaring, de unge tandlæger kan hente i Sverige og i Schweiz, der er de to lande, hvor spørgsmålet navnlig har været aktuelt, må betegnes som fuldtud på højde med, hvad der kan erhverves ved en assistenttjeneste herhjemme. Det er min opfattelse, at det videre udsyn og den erfaring, der kan opnås gennem en sådan supplerende uddannelse i udlandet, igennem årene har været af meget stor værdi for mange af de unge tandlæger og derigennem også for de patienter, som de skal behandle. Jeg tror derfor, man skal være meget varsom med at betræde veje, der fører bort fra den supplerende uddannelse, som de unge tandlæger erhverver sig i udlandet.

Jeg lagde mærke til, at det ærede medlem hr. Vagn Bro i sin henvendelse til undervisningsministeren ønskede at få slået fast, at det ærede medlem gerne, til trods for at han fremsatte disse betragtninger, ville regnes som liberalist. Jeg har ikke grund til at antage, at det ærede medlem ikke også i fremtiden vil blive regnet blandt liberalismens tilhængere, men jeg må indrømme, at det, det ærede medlem her har ønsket gennemført overfor de unge tandlæger, mere har med stavnsbånd end med liberalisme at gøre.

Socialministeren (Strøm): Det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen fremsatte nogle bemærkninger, som han mente særlig ville have min interesse. Det drejede sig om en hjælpeforanstaltning — en slags husmoderafløsning for de ældre, som det ærede medlem udtrykte sig — der er iværksat i Hvidovre kommune. Det ærede medlem henviste

til, at man ved at yde en sådan hjælp opnår bl. a. at spare betydelige udgifter til opførelse af særlige institutioner for de gamle, og at de gamle får mulighed for at blive i deres egne lejligheder. Det ærede medlem henviste endvidere til, at der ikke ydes statsstøtte til et sådant eksperiment, men kommunerne må selv klare udgifterne. Kommunerne er her henvist til det såkaldte rådighedsbeløb, hvilket det ærede medlem fandt beklageligt, idet der var stærkt brug for rådighedsbeløbet i forvejen. Det ærede medlem bad mig overveje, om der ikke kunne være grund til at få de pågældende lovbestemmelser ændret, således at der kunne opnås refusion af kommunernes udgifter til sådanne foranstaltninger.

Hertil vil jeg gerne for det første gøre den bemærkning, at lignende foranstaltninger er sat i gang også andre steder, bl. a. i Københavns kommune. Dernæst vil jeg gerne oplyse, at jeg fornylig har bedt det socialpolitiske udvalg om at undersøge problemerne omkring de gamles forhold og herunder også spørgsmålet om at yde bistand til ældre medborgere, så at de derved får mulighed for at forblive i deres egne lejligheder. Jeg har altså, sådan som det ærede medlem hr. Erhard Jakobsen ønskede det, min opmærksomhed henvendt på spørgsmålet.

Det ærede medlem hr. Adolph Sørensen omtalte et såkaldt forslag til regulativ for byggevirksomheder og bemærkede i denne forbindelse, at der ofte, når en lov skal administreres, lægges andet og mere i den, end lovgiverne havde tænkt sig eller forudsat, da de formede loven. Jeg går ud fra, at vi, der gennemførte arbejderbeskyttelsesloven — og det var jo enstemmigt her i det høje ting — alle var klar over, at det var for at beskytte arbejderne i så høj grad, som det nu engang er gørligt, dels mod sundhedsfare, dels mod arbejdsulykker, og vi gjorde det selvfølgelig først og fremmest af hensyn til arbejderne, fordi det er ham, der, hvis han kommer til skade legemligt, må bære byrden og også økonomisk får dette i høj grad at mærke. Andet og mere kan jeg ikke tænke mig at administrationen tænker lagt i loven; men selvfølgelig skal de bestemmelser om arbejdsbeskyttelse, som loven indeholder, overholdes.

Det ærede medlem nævnte et eksempel,

[Socialministeren.]

hvor en købmand havde haft besøg af en nyansat ung embedsmand fra tilsynet, som havde stillet krav om, at der fra et magasin, hvor der arbejdede een fast mand, mølleren, etableres brandtrappe af jern eller stål og en nødudgang. Virksomheden har bestået i mange år. Jeg kan ikke, da jeg ikke er nærmere bekendt med det af det ærede medlem nævnte konkrete tilfælde, komme ind på en nærmere bedømmelse af dette. Jeg tror imidlertid ikke, at det kan være den nye arbejderbeskyttelseslov, der i dette tilfælde har foranlediget kravene, men jeg vil mene, at den pågældende virksomhed allerede efter den tidligere fabriklov havde haft forpligtelse til at bringe det pågældende forhold i orden. De regler om brandsikring, som direktoratet administrerer efter, indeholdes i indenrigsministeriets forskrifter af 1921. De var altså gældende før den nye, almindelige arbejderbeskyttelseslov og er blevet opretholdt ved denne.

Efter at have nævnt det konkrete eksempel vendte det ærede medlem tilbage til byggeregulativet, og det på en sådan måde, at man nærmest måtte få det indtryk, at det allerede eksisterede og ville betyde en fordyrelse af byggeriet på op til 100 mill. kr. Da jeg hørte det ærede medlem, undrede jeg mig over hans udtalelser, men jeg blev efterhånden klar over, at der ikke var tale om et eksisterende regulativ, men om et, som alene var til forhandling, foreløbig i et udvalg, der er nedsat i henhold til § 10, stk. 1, i lov om almindelig arbejderbeskyttelse. I dette udvalg har i henhold til den nævnte bestemmelse repræsentanter for områdets arbejdere og arbejdsgivere sæde. Når udvalget har afgivet sin indstilling, skal regulativet yderligere til behandling i arbejdsrådet, hvor som bekendt ligeledes både arbejdere og arbejdsgivere er repræsenteret. Jeg går ud fra, at det ærede medlem er enig med mig i, at jeg afventer resultatet af udvalgets og arbejdsrådets behandling af det fremdragne spørgsmål, inden jeg tager stilling til problemet.

Jeg vil dog gerne allerede på nuværende tidspunkt, foranlediget af det ærede medlems indlæg, sige, at jeg for mit vedkommende vil lægge stor vægt på, at der gennem det omhandlede regulativ gives så-

danne regler, at der virkelig bliver tale om en beskyttelse for de arbejdere, der her er tale om, sådan som det er lovens mening, til gavn både for arbejderen og hans familie, for arbejdsgiveren og til syvende og sidst for hele samfundet, der må være mere interesseret i raske arbejdere end i arbejdere, der rammes af ulykkestilfælde, men at jeg heller ikke ønsker administrativt at lægge mere i loven, end loven bestemmer.

Fiskeriministeren (Chr. Christiansen): Jeg har kun en enkelt bemærkning at fremsætte.

Når det ærede medlem hr. Thestrup i sin ordførertale den 1. december anfører, at jeg i sin tid har været inde på den tanke at udskille den långivning, der finder sted gennem fiskeribanken, fra staten og overføre den til en selvstændig kreditforening, og at jeg skulle være villig til, hvis det ønskedes, at lade undersøge, om det var muligt at realisere denne tanke, må jeg desværre sige, at det ærede medlem ganske har misforstået de bemærkninger, jeg fremsatte i udvalget angående fiskeribankens forhold. Jeg har allerede haft lejlighed til at gøre det ærede medlem opmærksom på denne misforståelse, men ønsker gerne, ikke mindst af hensyn til det høje ting, at få dette fastslået.

Det, jeg udtalte ved den pågældende lejlighed, var, at jeg, sidste gang jeg var minister, foranledigede visse overvejelser vedrørende det hensigtsmæssige i at få lidt mere samling på fiskeriets låneforhold og administrationen af den statsfinansiering, der finder sted til dette erhverv. Det har så langtfra været min tanke at udskille långivningen fra fiskeribanken og søge finansieringen lagt hen under en selvstændig kreditforening.

Jeg har en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Peter Nielsen, idet jeg henviser til de udtalelser, det ærede medlem har fremsat vedrørende de store landvindinger i Limfjordsegnene. Det ærede medlem rører her ved et spørgsmål af overordentlig stor vanskelighed for fiskeriet. De søområder, der kan landvindes, er som bekendt netop vigtige opvækstpladser for fiskeynglen. Det er derfor, at ønsker om en sådan landvinding næsten altid bliver mødt med protest fra fiskerbefolkningen.

[Fiskeriministeren.]

Således har tilfældet også været ved Ulvedybet mellem Gjøl og Øland. Landbrugsministeren og jeg besøgte disse landvindingsområder i september måned. Spørgsmålet om denne landvinding har været underkastet indgående forhandlinger, ikke alene mellem landbrugsministeren og mig, men også mellem repræsentanter for Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser og fiskerne. Endvidere har der været iværksat et forsøgsfiskeri for at undersøge forholdene nærmere. Helt afsluttet er disse undersøgelser endnu ikke. Jeg kan af denne grund ikke i dag give det ærede medlem hr. Peter Nielsen et helt nøjagtigt svar på det spørgsmål, han har stillet; jeg kan kun sige, at jeg ikke tror, det vil vare så forfærdelig længe, inden undersøgelserne er afsluttet. Vi kan derefter forhåbentlig få spørgsmålet om den ønskede landvinding ved Ulvedybet løst på en tilfredsstillende måde.

Forsvarsministeren (Rasmus Hansen): De udtalelser og de spørgsmål, der er fremkommet under denne debat, giver mig anledning til at bemærke følgende.

De ærede medlemmer hr. Ingmar Wagner og hr. Alfred Jensen rejste påny spørgsmålet om højere løn til værnepligtige. Jeg kan herom kun gentage, hvad der blev sagt sidste år ved samme lejlighed. Værnepligtslønningerne blev forhøjet den 1. april 1953 for den tjenestetid, der ligger udover 12 måneder. For de første 12 måneder af tjenestetiden er lønningerne senest fastsat den 1. august 1951. Grunden til forskellen mellem de to grupper er, at man gerne vil honorere den ekstra byrde, som pålægges værnepligtige, der ligger inde den længere tid.

Holder vi os til de værnepligtige, som er under aftjening af de første 12 måneder af deres tjenestetid, har forsvarsministeriet ikke ment, at der var tilstrækkelig anledning til at søge deres lønninger forhøjet. Den skete stigning i pristallet har jo i hovedsagen kunnet henføres til områder, der i det væsentlige ikke berører det værnepligtige personel, nemlig grupperne fødevarer, tøj, bolig, brændsel og belysning. De fornødenheder, som de pågældende lønninger er tænkt at dække, udviser ikke en sådan stigning, at en lønforhøjelse af en

størrelsesorden som den, de ærede medlemmer taler om, synes påkrævet.

Hvad angår forskellen mellem lønnen for værnepligtige til tvungen tjeneste og lønnen til frivillige menige — mathelever — der aflønnes med 4 kr. om dagen, er denne begrundet i, at den frivillige ved antagelsen forpligter sig til at forrette tjeneste i forsvaret i en periode af væsentlig længere varighed end værnepligtstiden, nemlig tre år.

Det ærede medlem hr. Ingmar Wagner nævnte bl. a. også kravet til de værnepligtige om, at de skal møde med sko ved indkaldelsen, og mente, at de værnepligtige burde have skoene udleveret fra forsvaret. Dette spørgsmål har tidligere været taget op til overvejelse. Forsvarsministeriet har imidlertid ikke anset noget sådant for nødvendigt. Det bemærkes, at udgiften hertil — med en mandskabsstyrke på 20 000 mand — årligt vil andrage ca. 1,5 mill. kr.

Det ærede medlem hr. Axel Ivan Pedersen redegjorde her i tinget for det særlige kontakarbejde, der er iværksat mellem Fredericia garnison og Barrit kommune. Det ærede medlem anmodede mig om bistand til at søge sådant velfærdsarbejde udvidet til andre dele af landet, bl. a. ved i større omfang at fritage velfærdsbefalingsmændene for i alt fald en del af deres øvrige tjeneste.

Jeg finder, at det er et udmærket initiativ, der er taget af Barrit kommune og Fredericia garnison, og jeg kan oplyse, at jeg gerne ser et sådant arbejde videreført og udvidet indenfor de økonomiske rammer, der er lagt for velfærdsarbejdet. Jeg kan endvidere oplyse, at man netop i øjeblikket overvejer en ordning, som bl. a. skulle gå i retning af en frigørelse af velfærdsbefalingsmændene for en del af deres øvrige arbejde, således at de i videre omfang kan tage sig af velfærdsarbejdet.

Det ærede medlem fru Marie Antoinette von Lowzow påpegede de dårlige kaserneforhold i søværnets eksercerskole i Arresødal og bad om snarlig afhjælpning deraf. Herom vil jeg gerne sige, at det er tanken, at den nuværende lejr skal afløses af en ny lejr, der placeres ved Auderød, og forsvarsministeriet har fået finansudvalgets tilslutning til arbejdets gennemførelse. De nødvendige arealerhvervelser er allerede foretaget, og en del af vej- og kloakeringsarbejdet er udført, men på grund af den i 1954

[Forsvarsministeren.]

gennemførte begrænsning af forswarets bygge- og anlægsbudget måtte igangsættelsen af de egentlige byggearbejder, hvorom der på dette tidspunkt ikke var endeligt kontraheret, stilles i bero, indtil der kunne frigøres midler til formålet indenfor rammen af forsvarsbudgettet. Dette påregnes at kunne ske fra 1. april 1956, og projektet er forberedt således, at arbejdet vil kunne sættes i gang fra dette tidspunkt.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Udvalget angående forslag til lov om afgift af gevinster ved lotterispil m. v. har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Indfødsretsudvalget har afgivet tillægsbetænkning over forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 14. december, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål til ministrene.*
- 2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*
Forslag til lov om ændring i lov om kirkers bestyrelse m. m. og lov om vedligeholdelse af kirker og kirkegårde m. v.
- 3) *Tredie behandling af:*
Forslag til lov for Færøerne om pantsætning af fangst i årene 1956—1959.
- 4) *Tredie behandling af:*
Forslag til lov om ændring i lov om oprettelse af en landsskatteret og om tilsynet med skatteligningen m. v.

5) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af den i Genève den 19. september 1949 vedtagne internationale færdselskonvention.

6) *Fortsættelse af første behandling af:*

Forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1956 til 31. marts 1957.

Mødet hævet kl. 17²⁸.

37. møde.

Onsdag den 14. december kl. 13.

Formanden: Med skrivelse af 12. d. m. fremsender socialministeren beretning om den 38. internationale arbejdskonference i Genève 1955. Beretningen, hvoraf eksemplarer er omdelt, vil blive optaget i folketingstidende, tillæg B.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Johs. Christiansen* til forsvarsministeren:

„Vil ministeren oplyse årsagen til, at målingerne af radioaktiviteten hemmeligholdes?“

Johs. Christiansen: Vi ved, at der ved atomsprængningsforsøgene hvirvles mængder af støvpartikler op i luften, at disse partikler, der populært kaldes atomstøv, kan føres ud over store dele af kloden, og at radioaktiviteten i dette støv under visse nærmere omstændigheder kan rumme fare for den menneskelige organisme. Vi har efter den sidste russiske brintbombsprængning læst om, at der ved sprængninger af denne art fremkommer et stof, der kaldes strontium. Det er meddelt, at dette stof på umærkelig, men frygtelig måde skal kunne påvirke knoglerne og forårsage sådanne ændringer i arveanlæggene, at det kan medføre varige beskadigelser på kommende generationer.